

OPIS ISTOTNYCH ZAGADNIENI DLA KOMISJI EGZAMINACYJNEJ
DO ZADANIA Z ZAKRESU PRAWA CYWILNEGO
(EGZAMIN RADCOWSKI - 21 MARCA 2018 r.)

1. Zdaniem zespołu do przygotowania zadań na egzamin radcowski, w stanie faktycznym sprawy uzasadnione jest wniesienie apelacji w imieniu uczestniczki postępowania. Postanowienie powinno być zaskarżone w części odnoszącej się do punktów od 2 do 7. Ustalenie sądu, zawarte w pkt 1, co do składu i wartości majątku wspólnego stron, jest prawidłowe i nie powinno być zaskarżone.

Według zespołu, wartość przedmiotu zaskarżenia powinna uwzględniać zarówno niesłuszne przyjęcie przez sąd nierównych udziałów, jak i odmowę rozliczenia nakładu poniesionego przez uczestniczkę postępowania na majątek wspólny stron. Interes majątkowy uczestniczki postępowania został naruszony w zakresie kwoty 300 000 zł, jeśli chodzi o ustalenie nierównych udziałów. Gdyby bowiem sąd prawidłowo przyjął, że stronom przysługują w majątku wspólnym równe udziały, to wartość udziału uczestniczki postępowania odpowiadałaby kwocie 600 000 zł, nie zaś kwocie 300 000 zł. Należy jeszcze uwzględnić naruszenie interesu majątkowego uczestniczki postępowania przez odmowę rozliczenia nakładu poniesionego przez nią z jej majątku osobistego na majątek wspólny stron. Przy prawidłowym rozliczeniu tego nakładu, uczestniczka postępowania zyskałaby kwotę 400 000 zł, a wartość majątku wspólnego stron dla obliczenia wartości ich udziałów uległaby obniżeniu o te 400 000 zł. Udziały wynosiłyby wówczas po 400 000 zł ($1\ 200\ 000\ \text{zł} - 400\ 000\ \text{zł} = 800\ 000\ \text{zł}$; $800\ 000\ \text{zł} : 2 = 400\ 000\ \text{zł}$).

Sąd uwzględnił interes majątkowy uczestniczki postępowania jedynie w kwocie 300 000 zł, zasądzając na jej rzecz spłatę w tej wysokości. Przy prawidłowym ustaleniu równych udziałów stron w majątku wspólnym i uwzględnieniu wartości nakładu poniesionego przez uczestniczkę postępowania, jej interes majątkowy powinien wynosić kwotę 800 000 zł (400 000 zł jako wartość nakładu i 400 000 zł jako wartość udziału). Ostatecznie zatem wartość przedmiotu zaskarżenia powinna wynosić 500 000 zł ($800\ 000\ \text{zł} - 300\ 000\ \text{zł}$).

2. Zdający powinien przede wszystkim zwrócić uwagę, że sąd niesłusznie zastosował art. 43 § 2 k.r.o., przyjmując, że udziały byłych małżonków w majątku wspólnym nie są równe. W stanie faktycznym sprawy (który w tym zakresie został prawidłowo ustalony przez sąd) nie zachodziły przesłanki uzasadniające przyjęcie, że wnioskodawca w większym stopniu przyczynił się do powstania tego majątku. Przede wszystkim sąd nie wskazał na żaden ważny powód, o jakim mowa w art. 43 § 2 k.r.o., uzasadniający

zastosowanie instytucji nierównych udziałów, a dla zastosowania tej instytucji konieczne jest spełnienie obu przesłanek wymienionych w tym przepisie (por. postanowienie SN z 24 kwietnia 2013 r., IV CSK 553/12; zobacz także postanowienie SN z 19 grudnia 2012 r., II CSK 259/12, co do definicji „ważnej przyczyny”). Ponadto w orzecznictwie ugruntowało się stanowisko, że ustalenie nierównych udziałów może mieć miejsce wówczas, gdy małżonek, przeciwko któremu skierowane jest żądanie ustalenia nierównego udziału, w sposób rażący lub uporczywy nie przyczynia się do powstania dorobku stosownie do posiadanych sił i możliwości zarobkowych (tak np. SN w postanowieniu z 26 listopada 1973 r., III CRN 227/73). W przypadku uczestniczki postępowania takie okoliczności nie zachodzą. Uczestniczka postępowania zajmowała się dziećmi i domem, a fakt, że pomagali jej rodzice, nie ma żadnego znaczenia prawnego. Nawet gdyby uznać, że uczestniczka postępowania bezzasadnie odmówiła podjęcia zatrudnienia, to miało to miejsce w 2015 r., kiedy istniał już majątek stron objęty postępowaniem sądowym. Nie ma znaczenia także okoliczność, że strony umownie podzieliły się nierówno pozostałym majątkiem. Bez znaczenia prawnego pozostaje też okoliczność, że brat ojca wnioskodawcy przekazał małżonkom w prezencie ślubnym znaczną kwotę, skoro została ona darowana na rzecz obojga małżonków.

3. Zdający powinien również zwrócić uwagę na bezzasadne oddalenie żądania uczestniczki postępowania rozliczenia nakładu poniesionego z majątku osobistego Pauliny Klonowskiej na majątek wspólny stron. W tym zakresie sąd naruszył art. 233 § 1 k.p.c. przez to, że:
 - odmówił wiarygodności zeznaniom świadków Aleksandra Grenia, Jolanty Greń, Oliwii Greń, Katarzyny Musiańskiej oraz uczestniczki postępowania, chociaż ich zeznania korespondowały z treścią sporządzonej na piśmie umowy darowizny, a data jej dokonania, treść i towarzyszące okoliczności świadczyły o tym, że jej celem nie było dofinansowanie budowy domu, ale zabezpieczenie Pauliny Klonowskiej;
 - wyprowadził z zeznań świadków Kamili Klonowskiej, Joachima Nawrota oraz wnioskodawcy wnioski, które z tych zeznań nie wynikają, a mianowicie, że darowizna kwoty 200 000 zł miała związek z budową domu, chociaż wnioskodawca zeznał, że darowizna miała miejsce rok przed wykończeniem domu, a on o darowiznie nie wiedział, z zeznań Kamili Klonowskiej wynika, że swoją wiedzę czerpała wyłącznie z informacji uzyskanej od wnioskodawcy, który nie twierdził, aby darowizna została dokonana w związku z budową domu i na rzecz obojga małżonków; to samo dotyczy zeznań Joachima Nawrota.

W konsekwencji sąd błędnie ustalił, że rodzice Pauliny Klonowskiej przekazali kwotę 200 000 zł obojgu małżonkom, oraz że celem darowizny było wykończenie domu stron. To doprowadziło sąd do niezastosowania art. 33 pkt 2 k.r.o. oraz art. 45 § 1 zdanie drugie k.r.o.

4. Odnosząc się do kwestii sposobu rozliczenia nakładu poniesionego przez Paulinę Klonowską z jej majątku osobistego na majątek wspólny stron, nie ulega wątpliwości, że kwota 200 000 zł powinna zostać zwaloryzowana na dzień dokonywania podziału majątku. Wprawdzie sąd może w tym zakresie zastosować różne metody przeszacowania, jednak najbardziej powszechną metodą jest przyjęcie, że wartość nakładu odpowiada w chwili podziału majątku takiej części wartości składnika majątkowego, na który dokonano nakładu, jaką część stanowił ten nakład w stosunku do wartości tego składnika majątkowego w chwili jego dokonania (zobacz postanowienie SN z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08 i powołane tam orzecznictwo, a także wyrok SN z 15 lutego 2012 r., I CNP 25/11 i uchwałę z 17 kwietnia 1989 r., III CZP 31/89). Z opinii biegłego Kazimierza Budowlańca wynika, że w chwili, gdy strony ukończyły budowę domu, kwota 200 000 zł stanowiła 1/3 wartości nieruchomości (200 000 zł w stosunku do 600 000 zł). Skoro obecnie wartość nieruchomości wynosi 1 200 000 zł, to 1/3 tej wartości daje kwotę 400 000 zł.
5. Prawidłowe rozliczenie nakładu poniesionego przez uczestniczkę postępowania na budowę domu powinno doprowadzić sąd do przyznania nieruchomości na własność Paulinie Klonowskiej, tym bardziej, że wskazuje na to jej sytuacja rodzinna (zamieszkiwanie w domu stron wraz z trójką dzieci). Wnioskodawca posiada przy tym środki pozwalające mu na zakup innej nieruchomości.
6. Ostatecznie rozliczenia stron powinny przedstawiać się następująco. Od wartości nieruchomości (1 200 000 zł) należy odjąć wartość nakładu poniesionego przez uczestniczkę postępowania z jej majątku osobistego (400 000 zł). Pozostała kwota (800 000 zł) powinna zostać podzielona na równe udziały w majątku wspólnym. Oznacza to, że uczestniczka postępowania powinna dokonać na rzecz wnioskodawcy spłaty w kwocie 400 000 zł. Dodatkowym atutem pracy może być zgłoszenie wniosku o rozłożenie tej kwoty na raty bądź odroczenie terminu jej płatności.